

Η κρίση της ελληνικής οικονομίας: Από το αδιέξοδο στην έξοδο

Του Σάββα Ρομπόλη
Καθ. Παντείου Παν/μίου
Επιστ. Δ/ντή ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

Κυρίες και Κύριοι,

Φίλες και φίλοι,

1. Τα κύρια χαρακτηριστικά της οικονομικής κρίσης και ύφεσης στην χώρα μας, υποστηρίζεται ότι αναφέρονται στο έλλειμμα εμπιστοσύνης και αξιοπιστίας, καθώς και στον πολυδιάστατο χαρακτήρα της και στο δίδυμο περιεχόμενό της (δημόσιο έλλειμμα και δημόσιο χρέος, εξωτερικό έλλειμμα και χρέος). Όμως, κατά την άποψή μας η κατάσταση της ελληνικής οικονομίας σήμερα χαρακτηρίζεται ως αρκετά σοβαρή, με την έννοια ότι εκτός του δημόσιου ελλείμματος και του δημόσιου χρέους, πλήττεται και από την έντονη ανισοκατανομή του εισοδήματος, την υψηλή ανεργία (12,1 τον Φεβρουάριο 2010 [605.000 άτομα] από 9,1% τον Φεβρουάριο 2009 με πραγματική ανεργία 18,1% [900.000 άτομα] και νέα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά και σοβαρές αρνητικές προοπτικές για την δεκαετία 2010-2020 όπου το CEDEFOP προβλέπει την δημιουργία μόνο 107.000 νέων θέσεων εργασίας, αντί 450.000 νέων θέσεων εργασίας κατά την δεκαετία 2000-2010), και την τεχνολογική και καινοτομική κατάρρευση της παραγωγικής της βάσης.
2. Όμως, το ερώτημα που προκύπτει είναι, ποιος οδήγησε την ελληνική οικονομία σ' αυτή την δυσμενή για τους εργαζόμενους, ανέργους και συνταξιούχους κατάσταση; Ποιος οδήγησε την ελληνική οικονομία στην κρίση του δανεισμού, του χρέους, της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας (επιδείνωση κατά 26,8%, 2000-2009 την στιγμή που το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος την ίδια περίοδο αυξήθηκε μόνο κατά 1%); Η διεθνής οικονομική κρίση ή η εφαρμοζόμενη οικονομική και κοινωνική πολιτική μονεταριστικής έμπνευσης που εφαρμόζεται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα; Πως εξηγείται η ελληνική οικονομία κατά την διάρκεια των τελευταίων δέκα ετών με συνεχή αύξηση του ΑΕΠ και έντονη ανισοκατανομή του εισοδήματος να προσφεύγει σε δανεισμό (260 δις ευρώ), σε συνεχή αύξηση του δημόσιου χρέους (115% ΑΕΠ 2009, 125% ΑΕΠ 2010) και αύξηση του χρέους του ιδιωτικού τομέα (επιχειρήσεις, νοικοκυριά) (107% ΑΕΠ 2010 από 43,3% ΑΕΠ το 2000 και 76,4% ΑΕΠ το 2005);

Σε ποιους λόγους οφείλεται αυτό το «ελληνικό παράδοξο» που έχει οδηγήσει την ελληνική οικονομία, ιδιαίτερα, μετά το 2007 σ' αυτή την δυσμενή δημοσιονομική,

κοινωνική και παραγωγική κατάσταση; Η επιστημονική έρευνα έχει αποδείξει ότι το σημερινό δημοσιονομικό και παραγωγικό πρόβλημα της χώρας δεν οφείλεται στο επίπεδο των μισθών και των συντάξεων.

Υποστηρίζεται ως ένας σοβαρός λόγος το χαμηλό επίπεδο της εθνικής αποταμίευσης κατά τα τελευταία δέκα έτη, δεδομένου ότι η ακαθάριστη εθνική αποταμίευση, δημόσια και ιδιωτική μαζί, μόλις ξεπερνούσε το 7% του ΑΕΠ το 2008 και το 5% το 2009 λόγω των υψηλών δημοσιονομικών ελλειμμάτων και της ταχείας αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης (2004-2008 αυξήθηκε με ετήσιο ρυθμό 3,8%, ενώ στην ζώνη του ευρώ αυξήθηκε κατά 1,5%), ποσό ανεπαρκές για την χρηματοδότηση ακόμη και των τρεχουσών επενδύσεων(ΤτΕ, 2010). Εμείς θεωρούμε επιπλέον ότι οφείλεται κατά κύριο και αποκλειστικό λόγο στην δανειακή μεγέθυνση της δημόσιας και ιδιωτικής κατανάλωσης, στις υπερτιμολογήσεις των κρατικών προμηθειών, στις φοροαπαλλαγές προς τις επιχειρήσεις που στέρησαν από έσοδα τον Κρατικό Προϋπολογισμό (7,7% του ΑΕΠ οι άμεσοι φόροι στην Ελλάδα, 13,1% του ΑΕΠ οι άμεσοι φόροι στην Ε.Ε.-27, συμμετοχή στην Ελλάδα των μισθωτών και συνταξιούχων κατά 81,5% στο δηλωθέν εισόδημα φυσικών προσώπων και κατά 78,7% στην φορολογία του εισοδήματος φυσικών προσώπων), στην ανισοκατανομή του εισοδήματος, στην απελευθέρωση της φοροδιαφυγής και στην κατάρρευση του μηχανισμού ελέγχου είσπραξης των εσόδων του κράτους, στην εισφοροδιαφυγή, την ευέλικτη, την αδήλωτη και ανασφάλιστη εργασία καθώς και στην συρρίκνωση του τεχνολογικού και καινοτομικού δυναμικού της χώρας.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, δηλαδή τα σοβαρά δημοσιονομικά, κοινωνικο-οικονομικά και παραγωγικά προβλήματα στα οποία οι εφαρμοζόμενες πολιτικές έχουν δημιουργήσει στην ελληνική οικονομία και κοινωνία, το κεντρικό ζήτημα που αναδεικνύει αυτή η οικονομική κρίση είναι ο ριζικός αναπροσανατολισμός της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, όχι βέβαια σε όρους ρητορικούς αλλά σε όρους ουσιαστικούς και μεσο-μακροπρόθεσμους, προκειμένου κατά την περίοδο 2010-2015 να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις αντιμετώπισης των προαναφερόμενων σοβαρών προβλημάτων.

Το δυσάρεστο, κατά την γνώμη μας, σ' αυτή την αναγκαιότητα είναι ότι η προσφυγή στον «μηχανισμό στήριξης» της ελληνικής οικονομίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, μονεταριστικής κατά κύριο λόγο έμπνευσης, κινείται στην κατεύθυνση της αυστηρής δημοσιονομικής πειθαρχίας για την μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων, με αποτέλεσμα η παντελής έλλειψη αναδιανεμητικών και αναπτυξιακών στοιχείων να παρατείνει τις συνθήκες οικονομικής κρίσης και ύφεσης της ελληνικής οικονομίας κατά τα επόμενα χρόνια. Παράλληλα, θα δημιουργηθούν όροι στασιμοπληθωρισμού, κραχ στην αγορά εργασίας με την σοβαρή αύξηση της ανεργίας και την αποδόμηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.

Γι' αυτούς ακριβώς τους λόγους θεωρούμε ότι θα απαιτηθούν αρκετά χρόνια (2018) για να επανέλθει το επίπεδο ανεργίας σ' αυτό (7,8%) πριν την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης (φθινόπωρο 2008).

Έτσι, η δυσχερής διαχείριση του δημόσιου ελλείμματος και του δημόσιου χρέους με το τεράστιο κοινωνικό κόστος απειλείται να υπονομευτεί από τις δυσμενείς εξελίξεις της πραγματικής οικονομίας.

3. Από την άποψη αυτή, είναι φανερό ότι η προαναφερόμενη κατεύθυνση της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής απαιτεί τον ριζικό επανασχεδιασμό και αναπροσανατολισμό της. Στην κατεύθυνση αυτή, θεωρούμε αναγκαίο και ριζικό αναπροσανατολισμό για την ανάκαμψη και την αποτροπή της κρίσης δανεισμού, χρέους και ανεργίας, την αντικατάσταση του ευρωπαϊκού και του ελληνικού προτύπου ανάπτυξης της ευελιξίας της εργασίας (μικρο-επίπεδο), της ενίσχυσης της προσφοράς (μακρο-επίπεδο) και της ιδιωτικοποίησης και κεφαλαιοποίησης του κοινωνικού κράτους (κοινωνικό επίπεδο), από το νέο αναπτυξιακό πρότυπο της ρύθμισης της εργασίας (μικρο-επίπεδο), της ενίσχυσης της ζήτησης και της καινοτομικής και παραγωγικής ανάπτυξης με την αύξηση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων (μακρο-επίπεδο) και της ενδυνάμωσης της αναδιανομής του εισοδήματος και της αναδιανεμητικότητας του κοινωνικού κράτους (κοινωνικό επίπεδο). Με άλλα λόγια, ο δρόμος της εξόδου από την οικονομική κρίση και ύφεση είναι η πραγματική οικονομία, η πραγματική επένδυση και η πραγματική απασχόληση και όχι το χρηματο-πιστωτικό σύστημα που δεν είναι τίποτε άλλο από έναν μηχανισμό που διευκολύνει την διευρυμένη αναπαραγωγή της πραγματικής οικονομίας (G. Estetn, 2010).

Στο υπόβαθρο του επανασχεδιασμού της αναπτυξιακής στρατηγικής απαιτείται η κερδοφορία και όχι η κερδοσκοπία να είναι το θεμελιώδες στοιχείο του επιχειρηματικού μας πολιτισμού.

Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι το αναπτυξιακό πρόβλημα της ελληνικής και ευρωπαϊκής οικονομίας δεν εξαντλείται στα έσοδα, τις δαπάνες, το δημόσιο έλλειμμα και το δημόσιο χρέος. Είναι πολύ βαθύτερο και σοβαρότερο και σχετίζεται κυρίως όχι με τον εμπειρικό και πρακτικό χαρακτήρα επίλυσής του, αλλά με την οπτική που αξιολογείται το οικονομικό και κοινωνικό πρόβλημα στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Από την άποψη αυτή εάν το πρόβλημα αξιολογείται με μονεταριστικούς όρους ως δημοσιονομικό και διαχειριστικό, τότε η περίοδος 2010-2015 στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ιδιαίτερα στα κράτη-μέλη της Ανατολικής και Μεσογειακής περιφέρειάς της, θα χαρακτηριστεί από την παράταση ή την πρόκληση δεύτερου κύματος ύφεσης και στασιμότητας, με την σημαντική αύξηση της ανεργίας. Κι' αυτό γιατί η παράταση παραμονής της ελληνικής οικονομίας στον «θάλαμο καταστολής», με την αρνητική εξέλιξη του ΑΕΠ, διαχειρίζεται με τεράστιο

αναπτυξιακό και κοινωνικό κόστος τα δημοσιονομικά προβλήματα (δημόσιος τομέας) και δεν ευνοεί την δημιουργία συνθηκών παραγωγής πρωτογενών πλεονασμάτων και συρρίκνωσης των χρεών του ιδιωτικού τομέα (107% ΑΕΠ 2010) (επιχειρήσεις και νοικοκυριά). Παράλληλα, δημιουργεί τις προϋποθέσεις δημιουργίας μίας νέας οικονομικής ηπείρου στον πλανήτη, την «Λατινική Ευρώπη», αποτελούμενη από τις χώρες της Ανατολικής και Μεσογειακής Ευρώπης.

Αντίθετα, εάν το πρόβλημα αξιολογείται με όρους αναδιανεμητικούς, ως αναπτυξιακό και κοινωνικό, με την έννοια της κατάρρευσης του αναπτυξιακού μοντέλου στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, τότε απαιτείται παραγωγική και καινοτομική ανασυγκρότηση του ιδιωτικού τομέα για την παραγωγή πρωτογενών πλεονασμάτων με σεβασμό στην εργασιακή και ασφαλιστική νομιμότητα.

Ακριβώς, η άποψή μας, της μη αποδοχής του αναπτυξιακού και κοινωνικού κόστους του «προγράμματος στήριξης» που επιβάλλεται από τους διεθνείς οργανισμούς στην ελληνική οικονομία και οι σοβαρές επιφυλάξεις μας για την χρησιμότητά του στην χώρα μας, που δεν αποκλείεται να την οδηγήσει σε περιβάλλον αμφισβήτησης της ιδιότητάς της ως μέλους της ευρωζώνης (που κατά την άποψή μας αποτελεί την πιο δυσμενή εξέλιξη για την ελληνική οικονομία, τους εργαζόμενους και τους συνταξιούχους), έγκειται ακριβώς στο γεγονός ότι η κατανόηση και τα περιοριστικά μέτρα πολιτικής εστιάζονται μόνο στα δίδυμα ελλείμματα (δημόσιο έλλειμμα και δημόσιο χρέος) του δημόσιου τομέα και διόλου στα ελλείμματα (τεχνολογικό, παραγωγικό, καινοτομικό), απασχόλησης καθώς και στα ελλείμματα και χρέη του ιδιωτικού τομέα.

Επομένως, κατά την άποψή μας, είναι αναγκαίο και κατά προτεραιότητα, εκτός της επιλογής πολιτικών αντιμετώπισης του κοινωνικού κόστους, να στηριχθούν κλάδοι παραγωγικής δραστηριότητας που θα μπορούσαν να είχαν επιτύχει πολύ καλύτερες επιδόσεις σε ότι αφορά την ποιότητα, την παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση. Ποιος μπορεί να ισχυριστεί σοβαρά ότι η αγροτική παραγωγή, ή οι μεταποιητικοί κλάδοι όπως το ένδυμα, η υφαντουργία, τα ναυπηγεία, πολλά υλικά κατασκευών, και φυσικά ο τουρισμός και οι βιομηχανίες που τροφοδοτούν τις τουριστικές επιχειρήσεις, δεν θα μπορούσαν να είχαν ακολουθήσει μια περισσότερο δυναμική πορεία κατά τις τελευταίες δεκαετίες;

Η κυρίαρχη αντίληψη για την κερδοφορία με κάθε μέσο, οδήγησε: α) στην επικράτηση της γενικευμένης ευελιξίας με την ταυτόχρονη επιδείνωση της ασφάλειας της εργασίας, β) στην επέκταση της αδήλωτης εργασίας, με την ανοχή των ελεγκτικών μηχανισμών, γ) στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης τα οποία στάθηκαν ανίκανα να συνδυαστούν με τις ανάγκες σημαντικών κλάδων της οικονομίας, ενώ οι δημόσιες πολιτικές στους τομείς της υγείας και της

κοινωνικής ασφάλισης διαμόρφωσαν τις συνθήκες μιας αργής αλλά αδυσώπητης φθοράς τους. Δεν μπορεί όμως να υπάρξει παραγωγική και τεχνολογική ανασυγκρότηση χωρίς προστασία των εργαζομένων και των ανέργων, χωρίς σεβασμό της εργασιακής και ασφαλιστικής νομιμότητας, χωρίς κοινωνικό κράτος οικονομικά βιώσιμο και κοινωνικά αποτελεσματικό.

Όμως, για να υπάρξουν νέες επιλογές χρειάζεται ένας απολογισμός των πολιτικών του παρελθόντος και κατανόηση των αιτιών που οδήγησαν παρά τους πόρους που διατέθηκαν, στη σημερινή σοβαρή απώλεια παραγωγικού δυναμικού, ανταγωνιστικότητας, ποιότητας και θέσεων εργασίας.

Η συστηματική άρνηση του σχεδιασμού πολιτικών σε κλαδικό και περιφερειακό επίπεδο, η αδυναμία κατανόησης της καθοριστικής σημασίας των ολοκληρωμένων συμπλεγμάτων και των clusters, η απουσία μιας ερευνητικής πολιτικής με επιλογές στρατηγικού χαρακτήρα οι οποίες να συνδέονται με την αναδιάρθρωση της οικονομίας, η έλλειψη εμπιστοσύνης σε δομές στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν εργαλεία μεταφοράς νέων γνώσεων, για την τεχνολογία, την οργάνωση, τις αγορές και το ανθρώπινο δυναμικό, είναι προβλήματα τα οποία έχουν επισημανθεί εδώ και πολλά χρόνια, ότι πρέπει να αντιμετωπιστούν εάν θέλουμε να ανατρέψουμε την καθοδική πορεία του παραγωγικού και τεχνολογικού υπόβαθρου της χώρας. Προκύπτει ως επιτακτική ανάγκη ο άμεσος αναπροσανατολισμός της αναπτυξιακής πολιτικής και προς την ενίσχυση των ολοκληρωμένων παραγωγικών συμπλεγμάτων.

Το ερώτημα που προκύπτει είναι, στο πλαίσιο του νέου αναπτυξιακού προτύπου, ποιο θα είναι το παραγωγικό και αναπτυξιακό μέλλον των περιφερειών και των νομών της χώρας μας, ιδιαίτερα μάλιστα σε συνθήκες οικονομικής κρίσης και ύφεσης του άμεσου (Ελλάδα) και ευρύτερου (Ευρωπαϊκή Ένωση – διεθνής οικονομία) κοινωνικο-οικονομικού περιβάλλοντος.

Στο ερώτημα αυτό η απάντηση που διατυπώνεται είναι ότι «στο μεσοπρόθεσμο διάστημα ο σχεδιασμός δημόσιων πολιτικών και ο προγραμματισμός των δράσεων για την υλοποίησή τους πρέπει να συνδέεται με τη δομή και τη διάρθρωση του παραγωγικού συστήματος της κάθε περιφέρειας», προκειμένου «μέσα από την βελτίωση του πλέγματος των αλληλεξαρτήσεων των κρίσιμων κλάδων (Γεωργία - Μεταποίηση - Τουρισμός - Υπηρεσίες - Κατασκευές) να δημιουργηθεί μία εσωτερική δυναμική βέλτιστης οικονομικά και κοινωνικά απόδοσης».

Υιοθετώντας αυτή την στρατηγική (σύνδεση των δημόσιων πολιτικών με τον χαρακτήρα και τη διάρθρωση του παραγωγικού συστήματος της περιφέρειας, βελτίωση του πλέγματος των αλληλεξαρτήσεων των κρίσιμων κλάδων) θα εξασφαλίσουμε τις συνθήκες μεταμόρφωσης του παραγωγικού συστήματος των

αναπτυξιακών «μονοκαλλιιεργειών» (Τουρισμός – Γεωργία) με την ανάπτυξη συνεργιών και συμπληρωματικότητας μεταξύ πολλών κλάδων παραγωγής καθώς και με τη διεθνή αγορά.

Το αναπτυξιακό εργαλείο που θα υλοποιήσει αυτόν τον στόχο είναι τα clusters (ολοκληρωμένα συμπλέγματα δραστηριοτήτων) σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μεταμορφώνοντας την παραγωγική στασιμότητα σε δυναμικούς πόλους ανάπτυξης – καινοτομίας, απασχόλησης και διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας.

Η περιφέρεια σχεδιάζει (Αναπτυξιακός χαρακτήρας των περιφερειών) και οι τοπικές αρχές (Μεγάλοι Δήμοι) προγραμματίζουν και σε συνεργασία με τις επιχειρήσεις υλοποιούν τις συγκεκριμένες δράσεις των τοπικών παραγωγικών συστημάτων (κάθετες – οριζόντιες σχέσεις) και προωθούν την συνεργασία των επιχειρήσεων, την καινοτομική υποστήριξη με εργαστήρια έρευνας και εκπαίδευσης, την υποστήριξη της διεθνοποίησης της παραγωγής και την δημιουργία αναπτυξιακών υποδομών και δικτύων στην κατεύθυνση μίας ολοκληρωμένης προσέγγισης της περιφερειακής βιώσιμης ανάπτυξης και όχι μίας επιδοματικής επιχορήγησης των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην περιφέρεια.

Στις σημερινές συνθήκες της διεθνούς και ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας η ρηχότητα του τεχνολογικού και καινοτομικού υπόβαθρου της ελληνικής οικονομίας προσδίδει στην επιλογή ενός ολοκληρωμένου περιφερειακά και παραγωγικά νέου προσανατολισμού, κλαδική ευελιξία και αναπτυξιακή δυναμική.

Παράλληλα, αξίζει να σημειωθεί ότι το σχέδιο που προωθεί η κυβέρνηση για το ασφαλιστικό, όχι μόνο δεν εξασφαλίζει την μακροχρόνια βιωσιμότητά του αλλά πλήττει στον πυρήνα του την κοινωνική του αποτελεσματικότητα. Αλλάζει με βίαιο τρόπο την δομή και τον χαρακτήρα του με την μετατροπή του από το 2018 από αναδιανεμητικό σε κεφαλαιοποιητικό, επιδεινώνει, ιδιαίτερα, για τις νέες γενεές (είσοδος στην κοινωνική ασφάλιση από 1/1/93 και από 1/1/2013) τους όρους συνταξιοδότησης και μειώνει το επίπεδο των συντάξεων μέχρι και 30%. Το υπάρχον αναδιανεμητικό σύστημα στην Ελλάδα, όπως και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, το μετατρέπει, σε κεφαλαιοποιητικό, με το σχήμα βασική σύνταξη – ανταποδοτική σύνταξη, θεσμοθετώντας την απόσυρση του κράτους από την χρηματοδότηση του κοινωνικο-ασφαλιστικού συστήματος εκτός από το τμήμα της βασικής σύνταξης. Από την άποψη αυτή, αποτελεί σοβαρή ανατρεπτική εξέλιξη που οδηγεί σ' ένα κεφαλαιοποιητικό σύστημα, το οποίο δεν θα μας επιτρέψει να μιλάμε για σύστημα κοινωνικής ασφάλισης αλλά για κεφαλαιοποιητικό σύστημα (ιδιωτική ασφάλιση) με ανώτερο επίπεδο βασικής σύνταξης 360 ευρώ. Η στρατηγική αυτής της επιλογής είναι να εγκαταλειφθεί η επιλογή του κράτους-πρόνοιας και να εγκαθιδρυθεί το κράτος-φιλανθρωπίας, με σοβαρές συνέπειες στην διεύρυνση της φτωχοποίησης του πληθυσμού, στην διάβρωση της

κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής αλληλεγγύης. Παράλληλα, διατυπώνεται από Έλληνες και Ευρωπαίους αναλυτές η άποψη ότι η Ελλάδα αποτελεί «πειραματικό εργαστήριο» στην Ευρώπη στην κατεύθυνση σταδιακής μετατροπής κατά επόμενα χρόνια του αναδιανεμητικού συστήματος σε κεφαλαιοποιητικό σύστημα με ό,τι αυτό αρνητικά συνεπάγεται για τους ευρωπαϊκούς πληθυσμούς. Όμως, επειδή η ευρωπαϊκή ιστορία μας διδάσκει ότι η ευρωπαϊκή δυναμική από τον 16^ο αιώνα μέχρι σήμερα συνίσταται στην συνάντηση της επιστημονικής σκέψης με τις κοινωνικές εντάσεις, οι στρατηγικές αυτές ευτελισμού της εργασίας, των αμοιβών, των εργασιακών σχέσεων και της κοινωνική ασφάλισης, λίγο πριν το 2020 θα σαρωθούν από τις νέες γενιές στην Ευρώπη.

Φίλες και φίλοι,

4. Ο αναπτυξιακός και ο αναδιανεμητικός προσανατολισμός εξόδου από την οικονομική κρίση και ύφεση που διατυπώσαμε, θα λειτουργήσει, κατά την άποψή μας, ως νέα ποιοτική ατμομηχανή της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης αποτρέποντας την παραγωγική και τεχνολογική περιθωριοποίηση της ελληνικής οικονομίας, το κραχ στην αγορά εργασίας και την αποδόμηση του συστήματος κοινωνικής προστασίας, με σχεδιασμό και εξειδίκευση πολιτικών, με την υιοθέτηση σαφών στόχων (ποιότητα και διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα) και χρονοδιαγραμμάτων, συντονισμό – συνέργια – συμπληρωματικότητα – διεθνοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων και πολιτικών καθώς και με θεσμοποίηση της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων σε σχέση με τους επιλεγμένους στόχους, με σεβασμό στην εργασιακή και κοινωνικο-ασφαλιστική νομιμότητα.

Ευχαριστώ πολύ.